

Till sista utposten

En översyn av postlagstiftningen
i ett digitaliserat samhälle

*Slutbetänkande av
2015 års postlagsutredning*

Stockholm 2016

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2016:54

Innehåll

Sammanfattning	13
Summary	21
1 Författningsförslag	31
1.1 Förslag till lag om ändring i postlagen (2010:1045)	31
1.2 Förslag till förordning om ändring i postförordningen (2010:1049)	33
2 Inledning	35
2.1 Utredningens uppdrag.....	35
2.2 Syfte	35
2.3 Betänkandet.....	36
2.4 Utredningstiden	36
2.5 Möten, konsultuppdrag och kommunikation	37
2.5.1 Expertmöten	37
2.5.2 Övriga möten.....	37
2.5.3 Konsultuppdrag	38
2.5.4 Kommunikation	38
3 Bakgrund och gällande rätt	39
3.1 Kort historik.....	39
3.1.1 Ett samhällsintresse som staten ska garantera	39
3.1.2 Liberaliseringen av den svenska brevmarknaden	40

3.2	Gällande rätt	43
3.2.1	Postlag och postförordning.....	43
3.2.2	Tillståndsreglering i direktiv och lag.....	45
3.2.3	Samhällsomfattande posttjänst	50
3.2.4	Utsträckt posttjänst.....	52
3.2.5	Undantag från skatteplikt enligt mervärdesskattelagen	52
4	Kartläggning av postmarknaden.....	55
4.1	Introduktion	55
4.2	Den europeiska brevmarknaden	56
4.2.1	Stora skillnader i konkurrensnivå på den europeiska brevmarknaden	59
4.3	Den europeiska paket- och expressmarknaden	60
4.3.1	Utvecklad konkurrens på den europeiska paketmarknaden	61
4.4	Den svenska brevmarknaden	63
4.4.1	Aktörerna på den svenska brevmarknaden.....	63
4.4.2	Volymutveckling och marknadsandelar.....	66
4.4.3	Tjänster på den svenska brevmarknaden	70
4.4.4	Prisutvecklingen på den svenska brevmarknaden	75
4.4.5	Geografiska förhållanden.....	81
4.5	Den svenska paketmarknaden	83
4.5.1	Aktörerna på den svenska paketmarknaden.....	84
4.5.2	Volym och marknadsandelar på den svenska paketmarknaden	85
4.5.3	Tjänster och priser	86
4.5.4	Geografiska förhållanden.....	87
4.6	Marknaden för bud- och kurirverksamhet.....	89
4.7	Marknaden för tidningsdistribution.....	90
4.8	Bedömning av den framtida marknadsutvecklingen	92
4.8.1	Några företagens syn på framtidens postanvändning	92
4.8.2	Aktörerna ser olika ljus på framtiden.....	93

4.8.3	Post- och telestyrelsen beskriver en föränderlig postmarknad	93
4.9	Samdistribution och effektiv konkurrens.....	96
4.9.1	Två typer av samdistribution enligt Post- och telestyrelsens rapport	97
4.9.2	Samdistribution av brev och tidningar i praktiken	97
4.9.3	Det finns möjlighet till marknadstillträde och effektiv konkurrens	99
5	En samhällsekonomisk analys av postmarknaden och digitaliseringens effekter på den	101
5.1	Innebörden av en samhällsekonomisk analys	101
5.2	Konkurrenssituationen på brevmarknaden	103
5.2.1	Horisontell integration	103
5.2.2	Vertikal integration	110
5.3	Konkurrenssituationen på paketmarknaden	116
5.3.1	Horisontell integration	116
5.3.2	Vertikal integration	119
5.4	Digitaliseringens effekter på pris, service och tillträde på brev- och paketmarknaderna	121
5.4.1	Prisnivåer.....	121
5.4.2	Servicenivåer	124
5.4.3	Etableringshinder på marknaderna.....	126
5.4.4	Åtgärder för att bevara och stärka effektiv konkurrens.....	128
6	Tillgång till postal infrastruktur	131
6.1	Upplevda brister i regleringen av den postala infrastrukturen	131
6.2	Säkra tillgången till aktuella adressuppgifter.....	132
6.2.1	Ändrade folkbokföringsregler	133
6.2.2	SvAAB:s klagomål	134
6.2.3	SvAAB:s tillstånd om tillgång till SPAR löper ut.....	135

6.2.4	Utredningens kommentar	136
6.3	Införande av fastighetsboxar i flerfamiljshus.....	136
6.3.1	Utredningens kommentar	137
6.4	Tillgång till portkoder och nycklar till flerfamiljshus	138
6.4.1	Sverige är ett undantag.....	139
6.4.2	Utredningens kommentar	140
6.5	Postnummersystemet ska vara tillgängligt.....	140
6.5.1	Förvaltning av postnummersystemet	141
6.5.2	Tillgång till postnummerregister i några andra europeiska länder	144
6.5.3	Staten ska underlätta tillgång till öppna data.....	148
6.5.4	Utredningens kommentar	150
6.6	Tillgång till Postnords adressdatabas	151
6.6.1	Regelverket och tidigare utredningar.....	151
6.6.2	Andra postoperatörer ser inget behov av tillgång till Postnords adressdatabas	152
6.6.3	Utredningens kommentar	153
7	Tillsyn och uppgiftslämnande.....	155
7.1	Inledning	155
7.2	Statistikinsamling från paketföretag.....	155
7.2.1	Insamling av statistik enligt 2008 års postdirektiv.....	157
7.2.2	EU- kommissionens arbete inom e- handelsleverans	158
7.2.3	Post- och telestyrelsen ska följa utvecklingen och Trafikanalys tar in statistiken	159
7.2.4	Utredningens kommentar	161
7.3	Ändrad definition av postverksamhet kan lösa vissa behov.....	161
7.3.1	Post- och telestyrelsen förordar utökad tillståndsplikt.....	162
7.4	Lämna uppgifter vid misstanke om narkotikabrott.....	169
7.4.1	Spridningen av narkotika inom landet	169
7.4.2	Effekter av gällande lagstiftning.....	171

7.4.3	Tänkbara konsekvenser av en ändrad tystnadsplikt	172
7.4.4	Drogbekämpningsintresset går före den egna integriteten.....	172
7.4.5	Tullverket har större möjlighet till kontroll	173
7.4.6	Postnord ser uppenbara risker med ökade möjligheter till uppgiftslämning	178
7.4.7	Post- och telestyrelsen slår vakt om den personliga integriteten.....	179
8	Den samhällsomfattande posttjänstens omfattning	181
8.1	Inledning	181
8.2	Undantag från femdagarsutdelning	181
8.2.1	Utredningens kommentar.....	194
8.2.2	Oro hos användarna för fortsatta försämringar ..	196
8.2.3	EU-kommissionens synpunkter på den svenska tillämpningen	197
8.2.4	Post- och telestyrelsens beskrivning av gällande regleringsmodell.....	198
8.2.5	Avstånd till ombud enligt Postnords riktlinjer ...	199
8.2.6	Placeringen av postlådor och servicepunkt är reglerad i andra nordiska länder.....	200
8.2.7	Förhållandet mellan särskilda posttjänster och den samhällsomfattande posttjänsten bör utredas	204
8.2.8	Utredningens kommentar.....	205
8.3	Möjlighet att separera prissättningsreglerna från den samhällsomfattande posttjänsten.....	205
8.3.1	Prissättnings- och redovisningsreglernas koppling till utseende av tillhandahållare	206
8.3.2	Tyskland utser inte någon tillhandahållare	207
8.3.3	Utredningens kommentar.....	208
8.4	Prissättningsreglerna och Post- och telestyrelsens föreskriftsrätt	208
8.4.1	Utredningens kommentar.....	209

8.5	Förändring av den samhällsomfattande posttjänstens omfattning	210
8.5.1	Postnord föreslår en minskad samhällsomfattande posttjänst likt den i Finland	210
8.5.2	DB Schenkers farhågor och förslag	211
8.5.3	Uttalanden från tidigare regeringar rörande den samhällsomfattande posttjänstens omfattning	212
8.5.4	Utredningens kommentar	214
8.6	Transport av vapen i den samhällsomfattande posttjänsten.....	215
8.6.1	Risker med att transportera vapen	216
8.6.2	Utredningens kommentar	216
9	Geografiska förhållanden och förutsättningar i Sverige .	219
9.1	Postmottagarnas närhet till sin postanordning	219
9.1.1	Fördelning på utdelningsform.....	220
9.1.2	Avstånd till postmottagarnas avlämningsställen	224
9.2	Postmottagarnas närhet till sitt ombud	229
9.2.1	Avstånden till ombuden skiljer sig.....	230
9.2.2	Mottagarnas tillgänglighet till Postnords ombudsnet	232
9.3	Tillgängligheten till postservice är förhållandevis god	238
9.4	Samhällsekonomiska överväganden är viktiga vid förändring av postservicen	239
10	De rådande och framtida behoven i ett digitaliserat samhälle	243
10.1	Behov av posttjänster i olika delar av landet	243
10.1.1	Marknadsundersökningar av behoven	243
10.1.2	Privatpersoners behov av posttjänster	247
10.1.3	Företags behov av posttjänster.....	257
10.1.4	Samhällsviktiga aktörer har behov av posttjänster	267

10.2	En postlagstiftning som motsvarar de rådande och framtida behoven	267
10.2.1	Framtidens reglering bör tillgodose de olika användargruppernas olika behov	268
10.2.2	Tydligt regelverk viktigt i en föränderlig värld....	268
10.2.3	En effektiv posttjänst gynnar alla postmottagare	269
10.2.4	Säkra tekniska lösningar är en förutsättning för digitalisering.....	270
11	Överväganden och förslag.....	271
11.1	Utredningens tidigare överväganden.....	271
11.2	Förtydligande av samhällsuppdragets omfattning	272
11.2.1	Undantag från femdagarsutdelning	273
11.2.2	Reglering av gällande utdelningspraxis	277
11.3	Tillhandahållare av posttjänster ska lämna uppgifter på begäran.....	280
11.3.1	Reglerad möjlighet för regering eller utpekad myndighet att ta in uppgifter om marknaden.....	281
11.3.2	Trafikanalys bör inhämta statistiken	282
11.3.3	En möjlighet för Post- och telestyrelsen att samla in uppgifter kan behövas.....	284
11.4	Tillgång till postnummersystemet	286
11.4.1	Samhällsnyttan av fria adressdata är inte utredd i Sverige	286
11.4.2	Postnords intäkter och kostnader för postnummersystemet.....	287
11.4.3	Postnummersystemet ska finnas digitalt och tillgängligt till ett reglerat pris	288
11.5	Iakttagelser inför framtida översyn av postdirektivet	290
11.5.1	Kraven på gränsöverskridande försändelser bör ses över	291
11.5.2	Ökad flexibilitet i utdelningsfrekvensen.....	292

12	Konsekvenser av förslagen	293
12.1	Konsekvenser för brevmarknadens intressenter	293
12.1.1	Konsekvenser för användarna	293
12.1.2	Konsekvenser för Postnord.....	294
12.1.3	Konsekvenser för konkurrenter.....	296
12.1.4	Konsekvenser för Post- och telestyrelsen	296
12.2	Konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet	298
12.3	Kostnader för staten och förslag till finansiering	298
12.4	Samhällsekonomiska konsekvenser.....	299
12.5	Övrigt.....	300
 Bilagor		
Bilaga 1	Kommittédirektiv 2015:87.....	301
Bilaga 2	Kommittédirektiv 2015:124.....	311

Sammanfattning

Inledning

Digitaliseringen av samhället har inneburit förändrade kommunikationsmönster. Postmarknaderna har under hela 2000-talet, både i Sverige och i övriga Europa, karaktäriserats av kontinuerligt sjunkande brevvolymer. För att säkerställa att det fortsatt kommer att finnas en posttjänst av god kvalitet i hela landet, som är kostnadseffektiv och i så stor utsträckning som möjligt motsvarar hushållens och företagets behov, har utredningen gjort en översyn av postlagstiftningen. Utredningens mål är att utifrån översynen utforma ändamålsenliga regler.

Utredningen bedömer att samhällsuppdragets omfattning bör förtydligas i de delar som avser undantag från femdagarsutdelning och var utdelning av postförsändelser ska ske. Förslagen ger Post- och telestyrelsen möjlighet att i föreskrifter reglera detta vid behov. Med en tydligare reglering av var den samhällsomfattande posttjänsten har sin sista utpost blir det lättare att definiera postväsendets roll när det gäller statliga insatser för att trygga glesbygds-service.

Vidare föreslår utredningen att tillhandahållare av posttjänster ska överlämna uppgifter om sin ekonomi och verksamhet som är nödvändiga för uppföljning och bevakning av postmarknaden till regering eller till myndighet som regeringen bestämmer. I dag saknar Post- och telestyrelsen möjlighet att begära underlag från till exempel paketdistributörer som inte har tillstånd att bedriva postverksamhet. Underlaget är nödvändigt för att Post- och telestyrelsen löpande ska kunna utreda och analysera behovet av förändringar i det statliga åtagandet.

Slutligen föreslår utredningen att postnummersystemet ska hållas tillgängligt till ett kostnadsorienterat pris på tillhandahållarens

webbplats. Ett tillgängliggörande av postnummersystemet till ett reglerat pris kan bidra till att det blir enklare för småföretagare att starta upp verksamhet inom e-handelssegmentet.

Uppdraget

Utredningens uppdrag i slutbetänkandet har huvudsakligen bestått av följande delar:

- Kartlägga postmarknaden och bedöma den troliga framtidsutvecklingen på nationell nivå samt sammanfatta den pågående utvecklingen inom EU.
- Göra en samhällsekonomisk analys av postmarknaden och digitaliseringens effekter på den. Utifrån analysen ska eventuella brister i nuvarande lagstiftning utredas som hindrar marknadens utveckling.
- Analysera och bedöma om den nuvarande postlagstiftningen motsvarar de rådande och framtida behoven i ett digitaliserat samhälle. Utredningen ska särskilt analysera behovet och efterfrågan i olika delar av landet, postväsendets roll när det gäller statliga insatser för att trygga glesbygdsservice och effekterna av samdistribution.
- Utarbeta nödvändiga författningsförslag samt analysera behovet av och föreslå förändringar av postdirektivet.

Kartläggning och samhällsekonomisk analys av postmarknaden

Utredningens kartläggning av postmarknaden redovisas uppdelad i en brev- och en paketmarknad. Postoperatörer går emellertid allt mer över till att hantera bland annat brev och paket i samma flöden för att utnyttja synergier så långt som möjligt. I och med den ökande e-handeln håller gränsen mellan brev- och paketförsändelser på att suddas ut. Varor som väger under 2 kg och som är av mindre värde skickas ofta som brev i stället för som paket.

Den samhällsekonomiska analysen visar att konkurrenssituationen på brevmarknaden har skärpts väsentligt som en följd av digitaliser-

ingen. I ett första skede hade digitaliseringen en effekt på marknaden genom att möjlighet till maskinell sortering av brevsändningar skapade nya affärsmöjligheter. Under den senaste tioårsperioden har dock konkurrens från andra kommunikationssätt haft en mer genomgripande påverkan än konkurrensen från andra företag.

För att förhindra en urholkad lönsamhet har företagen på brevmarknaden varit framgångsrika i att anpassa verksamheten och kostnaderna. Det har i sin tur verkat återhållande på priserna vilket också bromsat upp volymminskningen i en internationell jämförelse. På senare år har företag etablerat sig i postverksamhetens första produktionsled genom utvecklandet av nya sorterings- och portooptimeringsprogram. Postoperatörerna har också utvecklat nya samarbeten som har skapat samdriftsfördelar i utdelningsledet.

Den svenska paketmarknaden har aldrig varit reglerad och det har funnits en mer eller mindre hård konkurrens på marknaden olik delar. E-handeln har medfört att aktörer som tidigare har agerat på B2B-marknaden¹ har fått ökade affärsmöjligheter på den snabbt växande B2C-marknaden². Marginalerna för flertalet tjänster är låga och etableringen över hela landet är relativt god, vilket tyder på att konkurrensen på marknaden är förhållandevis effektiv. Ingen större nyetablering har ägt rum de senaste decennierna, utan den ökande konkurrensen beror snarare på att befintliga företag har expanderat sina verksamhetsområden.

Utredningen har dessutom försökt att klargöra de problem och brister som marknaden aktörer upplever finns på postmarknaden. Utifrån problemens art och resultaten av den samhällsekonomiska analysen har utredningen valt att i vissa delar gå vidare med förslag till ändring av postlagen (2010:1045).

Förtydligande av samhällsuppdragets omfattning

I 3 kap. 1 § postlagen beskrivs den samhällsomfattande posttjänstens omfattning. Lagrummet ger även regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ett bemyndigande att föreskriva om vilka tjänster som ska ingå i den samhällsomfattande posttjänsten och

---

¹ Företag som skickar till företag.

² Företag som skickar till konsumenter.

om krav på befordringstider. Det ska enligt 3 kap. 1 § punkten 1 postlagen varje arbetsdag och minst fem dagar i veckan, utom under omständigheter eller geografiska förutsättningar som tillståndsmyndigheten bedömer utgör skäl för undantag, göras minst en insamling och minst en utdelning av postförsändelser.

Utredningen har i en kartläggning av användarnas avstånd till postservice, kunnat konstatera att tillgängligheten till postservice är god, inte minst i beaktande av att Sverige är ett glesast befolkat land. Det finns tydliga skillnader mellan de glesast och tätast befolkade kommunerna i Sverige. Genomsnittligt är avståndet till posttjänster ungefär tre gånger så stort i utpräglade glesbygdskommuner jämfört med i storstäderna. För en typisk glesbygdskommun betyder det i genomsnitt nära 6 kilometer till postombudet jämfört med knappt två i storstad. Nära 98 procent av Sveriges postmottagare³ har ett avstånd som understiger 500 meter till sin postlåda, fastighetsbox eller brevinkast (gemensamt kallat postanordning). Drygt 4 600 postmottagare har mer än 5 kilometer, vilket motsvarar 0,06 procent av alla postmottagare.

Utredningen har utifrån behovsstudier funnit att privatpersoners, företags och samhällsviktiga aktörers behov av posttjänster ser olika ut. Behoven är inte alltid kompatibla med de kostnadsbesparingar som kan behöva göras för att möta volymutvecklingen i brevtjänster. För att ändå i största möjliga mån kunna möta användarnas behov behöver regelverket vara så flexibelt att postservicen kan anpassas efter de skilda behov som finns i olika delar av landet och hos olika användargrupper.

Utdelning fem dagar i veckan

Eftersom postmarknaden i Sverige befinner sig under ett stort förändringstryck har Postnord varit tvunget att se över och rationalisera sin produktionsverksamhet. Förändringarna kan i framtiden i allt högre grad komma att påverka förutsättningarna för postservicen i gles- och landsbygd. Därför finns det skäl att

---

³ Med postmottagare avses i utredningen en eller flera individer och företag. Till exempel räknas ett familjehushåll som en postmottagare medan flera individer som delar en lägenhet på samma adress räknas som separata postmottagare även om de har samma avlämningsställe.

förtydliga hur bestämmelserna om undantagen från femdagarsutdelning ska tolkas och tillämpas.

Ett flertal länder i Europa har reglerat i vilka objektiva situationer som undantag får göras, vilket skiljer sig från situationen i Sverige där regleringen inte är lika tydlig. Utredningen föreslår därför att föreskriftsbemyndigandet i 3 kap. 1 § postlagen andra stycket utvidgas till att även avse skäl för undantag enligt punkten 1. Vidare föreslår utredningen att ett nytt första stycke införs i 8 § postförordningen som ger Post- och telestyrelsen rätt att meddela föreskrifter om när undantag från femdagarsutdelning får göras.

Regleringen ska i det enskilda fallet kunna anpassa servicen till de behov som användarna har sammantaget med möjligheterna att tillgodose dessa på ett kostnadseffektivt sätt. Utredningen bedömer vidare att ett tydligare regelverk avseende i vilka fall den utsedde tillhandahållaren får avstå från att dela ut postförsändelser fem dagar i veckan ökar rättssäkerheten och underlättar tillsynen. Enligt utredningens bedömning bör den praxis som hittills gällt vara utgångspunkt för den nya regleringen.

Reglering av gällande utdelningspraxis

Tillhandahållarens rationaliseringar, till exempel i form av att brevbärarnas utdelningsrutter läggs om, kan påverka förutsättningarna för den samhällsomfattande postservicen. När det gäller var utdelning av postförsändelser ska ske, finns det därför anledning att i reglering förtydliga hur bestämmelserna ska tolkas och tillämpas.

Utredningen föreslår att det i 3 kap. 1 § andra stycket postlagen införs ett nytt bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om villkor för utdelning. Vidare föreslås att ett nytt första stycke införs i 8 § postförordningen som ger Post- och telestyrelsen rätt att meddela sådana föreskrifter.

Utredningen bedömer att regelverket kring utdelning behöver moderniseras mot bakgrund av det förändringstryck som råder på den svenska postmarknaden och som sannolikt kommer att öka i framtiden. Med hänsyn till att allmänna råd inte är bindande anser utredningen att regeringen eller tillsynsmyndigheten, när så bedöms

nödvändigt, ska kunna utfärda föreskrifter för hur utdelning inom den samhällsomfattande posttjänsten ska ske.

Tillhandahållare av posttjänster ska lämna uppgifter

Post- och telestyrelsen kan i dagsläget inte göra någon heltäckande analys av den svenska paketmarknaden. Trafikanalys, som i Sverige är utsedd till statistikansvarig myndighet på postområdet, samlar till viss del in statistik från paketdistributörer. Uppgifterna är inte kopplade till postlagens definition av vare sig posttjänst eller postverksamhet. Det gör att de tenderar att vara ofullständiga och inte tillräckliga för att möjliggöra användbara analyser inom postområdet.

Post- och telestyrelsen ska kunna avgöra den framtida omfattningen av de samhällsomfattande tjänsterna, hur konkurrensen fungerar och i vilka områden som en tillhandahållare av den samhällsomfattande posttjänsten behöver utses. Utökade möjligheter till uppgiftsinsamling bör därför möjliggöras i postregleringen.

Utredningen ser att den lämpligaste lösningen skulle vara att låta Trafikanalys samla in uppgifterna och på begäran från Post- och telestyrelsen överlämna relevanta uppgifter. Om de regelverk som Trafikanalys följer inte möjliggör en tillfredsställande uppgiftsinhämtning för Post- och telestyrelsens analys liksom om EU-kommissionens kommande förordning inte går att samordna med denna uppgiftsinsamling, anser utredningen att Post- och telestyrelsen bör kunna samla in uppgifterna från paketdistributörerna.

Utredningen föreslår därför att ett nytt andra stycke läggs till i 3 kap. 5 § postlagen med ett krav på att den som tillhandahåller en posttjänst på begäran ska, till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, överlämna sådana uppgifter om sin ekonomi och verksamhet som är nödvändiga för uppföljning och bevakning enligt första stycket.

Reglerad tillgång till postnummersystemet

I Sverige är Postnord utsedd av Post- och telestyrelsen att tillhandahålla och förvalta postnummersystemet. Enligt förarbetena till nuvarande postlag är det viktigt att postoperatörer får tillgång

till den postala infrastrukturen, däribland postnummer, på ett sätt som främjar effektivitet. Utredningen gör bedömningen att det är lika viktigt att företag inom till exempel e-handel och digitala tjänster på ett enkelt sätt får tillgång till postnummersystemet till ett kostnadsorienterat pris. Syftet är att underlätta konkurrens och etablering av nya verksamheter. Priset ska endast täcka de kostnader som uppstår i samband med det slutliga överlämnandet till användaren. Det kan till exempel röra sig om kostnaden för en cd-skiva, pappersutskriften och eventuellt porto för befordran. I normalfallet bör utlämnandet vara kostnadsfritt om nedladdning kan ske elektroniskt via Postnords webbplats.

Utredningen föreslår att det i 4 kap. 1 § postlagen införs ett andra stycke med innebörden att postnummersystemet ska hållas tillgängligt till ett kostnadsorienterat pris på tillhandahållarens webbplats. Förslaget är i linje med regeringens mål för förvaltningspolitiken. Myndigheterna bör aktivt öka möjligheterna att nyttja offentlig information för att underlätta framväxten av en informationsmarknad, stärka människors självstyre och utövande av medborgerliga rättigheter samt stödja det nya e-samhällets utveckling.

Konsekvenser av förslagen

Förtydligandet av samhällsuppdragets omfattning

Förtydligandet av samhällsuppdragets omfattning får främst konsekvenser för Post- och telestyrelsen som kan komma att behöva avsätta resurser för att ta fram en tydligare reglering avseende undantag för femdagarsutdelning och var utdelning ska ske. Förslagen kommer att leda till ökad tydlighet för användarna och att risken för godtycklighet minskar.

Med en tydligare gräns var den samhällsomfattande posttjänstens sista utpost är möjliggörs bättre samordning med annan samhällsservice i glesbygd, till exempel genom upphandling. Beroende på hur Post- och telestyrelsen i framtiden använder sig av de föreskriftsbemyndiganden som utredningen föreslår, kan de leda till en högre samhällsekonomisk effektivitet.

Uppgiftsinlämning

Post- och telestyrelsen begär årligen in diverse uppgifter ifrån postoperatörerna för analys av brevmarknaden och som avgiftsunderlag. Utredningens förslag om statistikinsamling möjliggör utförligare analyser av den svenska postmarknaden. Det ger i sin tur tillsynsmyndigheten bättre möjligheter att säkerställa att den samhällsomfattande posttjänsten anpassas till användarnas behov. De paketdistributörer som utredningen har tillfrågat ser inte något direkt problem med att lämna ut relevant data och redovisar redan i dag ett antal uppgifter till Trafikanalys. Det är därför oklart om deras administrativa börda kommer att öka på grund av förslaget.

Beroende på vilken myndighet som regeringen utser som ska samla in uppgifterna, Trafikanalys eller Post- och telestyrelsen, blir de administrativa uppgifterna för Post- och telestyrelsen och Trafikanalys olika stora.

Reglerat pris för tillgång till postnummersystemet

Ett reglerat pris för tillgång till postnummersystemet kommer troligtvis innebära att användarna kommer att behöva betala mindre för åtkomsten till detta system. Det gör att det blir billigare att kontrollera och hålla adress- och referensregister uppdaterade och korrekta vilket bör öka effektiviteten hos företagen. Det möjliggör också för fler priskänsliga små företag att etablera verksamhet som är beroende av uppdaterade uppgifter om postnummersystemet, till exempel inom e-handelssegmentet.

Utredningen uppskattar att Postnords ökade nettokostnad till följd av förslaget uppgår till högst sex miljoner kronor. Utredningen bedömer att den samhällsekonomiska nyttan i Sverige kommer att överstiga Postnords extra kostnad för att tillhandahålla informationen näst intill kostnadsfritt.